

Щебликіна І. О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінанси, банківська справа і страхування
Запорізького національного університету*

м. Запоріжжя

Курдупа В. С.

студентка

Запорізького національного університету

м. Запоріжжя

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-27>

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО БАНКІНГУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Інвестиційний банкінг грає в багатьох країнах важливу роль у фінансовому забезпеченні економіки. Проте на сьогодні в наукових колах немає консенсусу щодо сутності цієї дефініції. Найчастіше, під поняттям «інвестиційний банкінг» розуміють множину економічних зв'язків між банками та їх стейкхолдерами, що засновані на фінансовому посередництві. Головними завданнями інвестиційного банкінгу є: управління різноманітними активами, андеррайтинг, надання консультацій в галузі фінансового менеджменту, супроводження угод щодо злиття та поглинання. Інвестиційний банкінг реалізується з метою задоволення специфічних потреб стейкхолдерів банку, одержання комісійного доходу та гарантування серед іншого фінансової стабільності банку.

В той же час, варто розуміти, що інвестиційний банкінг не пов'язаний із залученням і використанням ресурсів банківськими установами від свого імені. Цей вид діяльності приносить банкам насамперед доходи у вигляді комісії. Як свідчить світова практика, найкращі інвестиційні банки фіксують рівень прибутку, пов'язаного з наданням інвестиційно-банківських послуг, приблизно 60–70%. Очевидно, що така ситуація притаманна в першу чергу банківським установам економічно розвинених країн.

На ринку цінних паперів інвестиційні банки можуть виконувати практично всі функції: емітента, інвестора, фінансового посередника, інфраструктурного учасника. Як фінансові посередники вони здійснюють

управління інвестиційними фондами та портфелем цінних паперів клієнтів, операції з акціями та іншими пайовими паперами, надають брокерські послуги, виконують функції зберігання цінних паперів своїх акціонерів і клієнтів, здійснюють повний перелік операцій з векселями. Як інфраструктурні учасники фондового ринку ці банки діють як депозитарій та зберігач цінних паперів своїх клієнтів; здійснюють їх розрахунково-клірингове обслуговування; надають послуги інформаційного та консалтингового обслуговування учасників ринку [3].

Виручені від продажу цінних паперів кошти допомагають компаніям, державним структурам чи підприємцям фінансувати великі проекти, що вимагають великих попередніх грошових витрат, наприклад, дослідження та розробки чи вихід нового регіону на ринок. Клієнтами інвестиційних банків, як правило, є більші чи складніші організації з більш складними потребами у фінансуванні, ніж клієнти комерційних банків.

У глобальному масштабі інвестиційний банкінг займає важливу роль і місце. Саме він дає можливість серед іншого підвищити мобільність фінансового капіталу та ефективність його використання.

Інвестиційні банки надають широкий спектр послуг, що варіюється від однієї організації до іншої. Допомога клієнтам у залученні грошей шляхом пошуку інвесторів є одним із основних видів діяльності інвестиційного банку, але у них також є окрема функція – надання неупереджених фінансових консультацій організаціям. Як зазначають провідні вчені, щоб задовольнити потреби своїх клієнтів у фінансуванні, інвестиційні банки пропонують досить широкий вибір послуг:

- злиття та поглинання (M&A – mergers and acquisitions);
- розміщення цінних паперів (андеррайтинг), IPO;
- управління активами юридичних та фізичних осіб;
- консультаційні послуги у галузі інвестицій та корпоративних фінансів [1].

Деякі інвестиційні банки є частиною великого роздрібного або комерційного банку (наприклад, Barclays), а деякі надають окремі послуги, такі як управління активами, поряд зі своїми інвестиційно-банківськими підрозділами.

Описані механізми інвестиційного банкінгу набули свого поширення в багатьох країнах та стали потужним стимулом для покращення інвестиційного середовища. В той же час, в країнах з «перехідними» економіками інвестиційний банкінг стикається з різноманітними перешкодами, що стримує його розвиток. Певною мірою це стосується і України.

Головна місія інвестиційного банкінгу-це допомога великим компаніям у прийнятті важливі фінансових рішень та забезпечення отримання максимального прибутку. Саме через це інвестиційні банки є популярною фінансовою установою серед таких іноземних компаній і навіть урядів. У цьому сенсі можна сказати, що інвестиційний банкінг та інвестиційні банки мають ряд переваг, які можуть бути плідно використані великими організаціями та компаніями [4].

Перевагою інвестиційного банку можна назвати ефективність обслуговування своїх клієнтів і надання допомоги їм в отриманні необхідних знань про ризики та переваги інвестування їхніх грошей в інші компанії чи організації. Банк ретельно вивчає угоду та проект, який планує здійснити його клієнт, щоб переконатися, що гроші клієнта знаходяться в безпечному місці, що мінімізує ризики, пов'язані з цією угодою або проектом.

На сучасному етапі, в нашій державі послуги інвестиційного банкінгу насамперед зосереджені у сфері супроводження угод зі злиття і поглинання. Так, на рис. 1 подано динаміку операцій злиття і поглинання за участю українських компаній протягом 2013–2021 років.

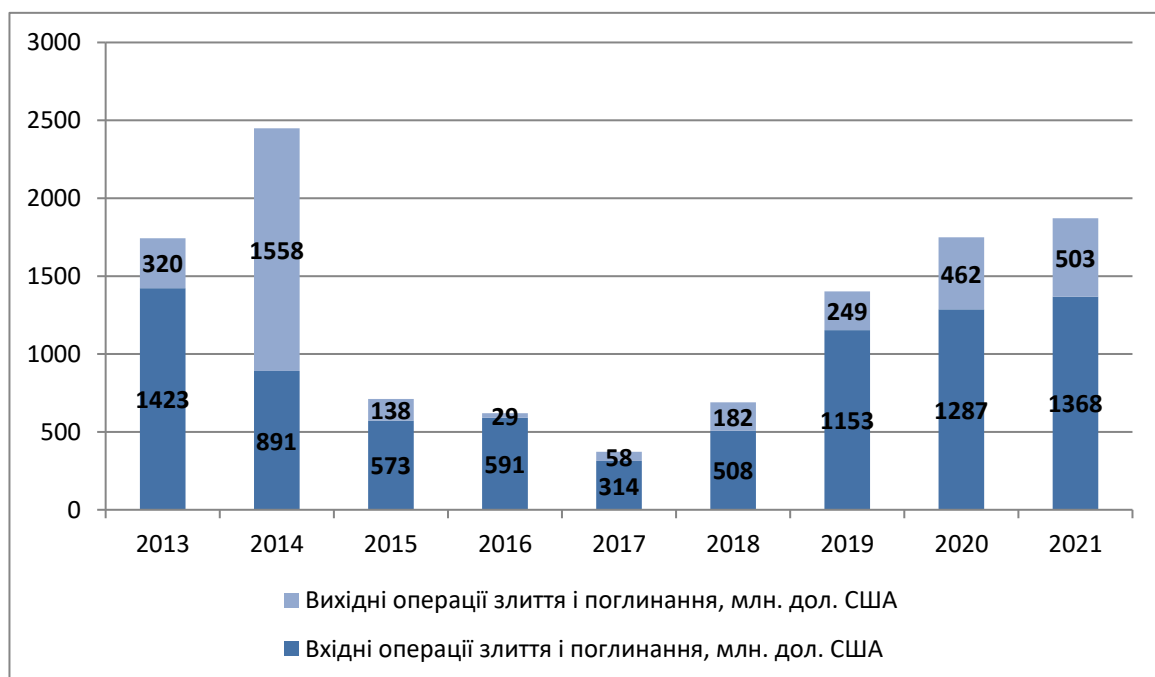

Рис. 1. Динаміка вхідних і вихідних іноземних операцій злиття і поглинання за участю українських компаній за 2013–2021 роки

Джерело: складено автором на основі [2]

Таким чином, обсяг ринку злиттів та поглинань після економічної кризи у 2014 році поступово відновлюється. Так, у 2020 році вартість здійснених угод зі злиття та поглинання українськими компаніями становить 462 млн. дол. США, що у 5,3 разів більше, ніж у 2017 році. Відповідно зріс обсяг залучених капіталовкладень на 277%, а також збільшилася загальна кількість іноземних договорів щодо злиття і поглинання.

Саме тому збільшення попиту на послуги з інвестиційного банкінгу буде можливим за рахунок подальшого зростання зазначеного сегменту. Визначені тренди мають позитивно вплинути на подальший розвиток інвестиційного банкінгу в нашій державі. З іншого боку, не потрібно виключати і потенційного позитивного впливу на інвестиційний банкіг макрофінансової стабілізації та розвитку вітчизняного фінансового ринку.

Розвиток інвестиційного банкінгу, розширення асортименту послуг та покращення їх якості, звичайно, покращить інфраструктуру вітчизняного інвестиційного ринку та має сприяти подальшому інвестиційному розвитку України. Проте його подальші перспективи багато в чому залежать від здатності держави сформувавши відповідне інвестиційне середовище, для діяльності фінансових інституцій в Україні.

Таким чином, інвестиційні банки усувають дефіцит капіталу, стимулюючи заощадження та інвестиції. Вони досягають цього, мобілізуючи невеликі та розпорошені заощадження населення і роблячи їх доступними для інвестування на ринках капіталу. Інвестиційні банки здійснюють прямі та непрямі інвестиції в економічний розвиток країни і відіграють важливу роль у створенні робочих місць. Коли інвестиційні банки збільшують обсяги бізнесу, створюються нові робочі місця. Зростання в інвестиційному секторі створює більше робочих місць, що сприяє загальному розвитку країни. Інвестиційні банки допомагають ширшим фінансовим ринкам та економіці, поєднуючи продавців та інвесторів, таким чином додаючи ліквідності ринкам.

Література:

1. Пшик Б. І. Зарубіжний досвід інвестиційної діяльності банків та можливості його використання в українських умовах. *Економічне зростання України: стан та чинники забезпечення* : Зб. наук. пр. Київ : Логос, 2019. С. 263–264.
2. Офіційний веб-сайт компанії KPMG. URL: <https://home.kpmg/ua/en/home.html> (дата звернення: 23.03.2023).

3. Розвиток інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні. URL: <https://zet.in.ua/statistika-2/rozvitok-investicijnoi-ta-innovacijnoi-diyalnosti-v-ukraini/> (дата звернення: 21.03.2023).

4. Кузьменко О. В., Овчаренко В. О. Тенденції розвитку сучасних банківських технологій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 2. С. 98–103.